

I EØS-ORGANER

1. EØS-rådet
2. EØS-komiteen
3. Parlamentarikerkomiteen for EØS
4. Den rådgivende komité for EØS

II EFTA-ORGANER

1. EFTA-statenes faste komité
2. EFTAs overvåkningsorgan

- 97/EØS/7/01** Vedtak i EFTAs overvåkningsorgan nr. 112/96/COL av 11. september 1996 om tiende endring av saksbehandlingsregler og materielle regler på statsstøtteområdet 1
- 97/EØS/7/02** Kunnngjøring fra EFTAs overvåkningsorgan i henhold til overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 artikkel 1 nr. 2 til de øvrige EFTA-stater, EFs medlemsstater og interesserte parter om støtte i forbindelse med den norske regjeringens finansiering av Arcus-selskapene - Statsstøtte (95-021 Norge) 5
- 3. EFTA-domstolen**
- 97/EØS/7/03** Søksmål anlagt 5. desember 1996 av Paul Inge Hansen mot EFTAs overvåkningsorgan (Sak E-7/96) 14

III EF-ORGANER

1. Rådet
2. Kommisjonen

- 97/EØS/7/04** Melding om et fellesforetak (Sak nr. IV/36.365: NEC + Packard Bell + Bull) 17
- 97/EØS/7/05** Vedtak om ikke å gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning (Sak nr. IV/M.802 - Telecom Eireann) 18
- 97/EØS/7/06** Vedtak om ikke å gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning (Sak nr. IV/M.862 - AXA/UAP) 18

97/EØS/7/07	Statsstøtte - Sak nr. C 37/96 - Tyskland	19
97/EØS/7/08	Statsstøtte - Sak nr. C 53/96 - Tyskland	19
97/EØS/7/09	Statsstøtte - Sak nr. C 17/91 - Italia	19
97/EØS/7/10	Godkjenning av statsstøtte i henhold til EF-traktatens artikkel 92 og 93 Saker der Kommisjonen ikke gjør innsigelse	20
97/EØS/7/11	Kommisjonskunngjøring om endring av kunngjøring av 3. september 1986 om avtaler av mindre betydning som ikke kommer inn under bestemmelsene i EF-traktatens artikkel 85 nr. 1	21
97/EØS/7/12	Informasjonsrutine - tekniske forskrifter	22

3. Domstolen

EFTA-ORGANER

EFTAS OVERVÅKNINGSORGAN

Vedtak i EFTAs overvåkningsorgan nr. 112/96/COL av 97/EØS/7/01 11. september 1996 om tiende endring av saksbehandlingsregler og materielle regler på statsstøtteområdet

EFTAS OVERVÅKNINGSORGAN har gjort følgende endringer i saksbehandlingsregler og materielle regler på statsstøtteområdet⁽¹⁾, vedtatt 19. januar 1994⁽²⁾, sist endret 15. mai 1996⁽³⁾:

1. Kapittel 10 i retningslinjene for statsstøtte skal lyde:

“10. STØTTE TIL SMÅ OG MELLOMSTORE BEDRIFTER⁽⁴⁾”

- 1) Reglene i dette kapittel berører ikke ordninger som allerede er godkjente den dag reglene vedtas. Slike ordninger kan imidlertid undersøkes etter protokoll 3 artikkel 1 nr. 1 i overvåknings- og domstolsavtalen⁽⁵⁾.
- 2) Reglene i dette kapittel får anvendelse på støtte til SMB i alle næringer, med unntak av næringer som omfattes av særlige sektorregler. Støtte til SMB innenfor disse næringene kommer inn under de relevante regler for den næringen det gjelder. Per i dag er det fastsatt slike regler for områdene stål, skipsbygging, syntetiske fibre, motorvognindustrien og transport.

10.1 INNLEDNING

- 1) SMB spiller en avgjørende rolle med hensyn til å skape arbeidsplasser, og på det generelle plan bidrar de til sosial stabilitet samtidig som de utgjør en økonomisk drivkraft. Det er bred erkjennelse av at SMB sliter med en rekke ulemper som kan hemme deres utvikling. En slik ulempe er vanskelighetene med å skaffe kapital og kreditt, noe som i hovedsak skyldes ufullstendig informasjon, finansmarkedenes tilbakeholdenhet når det gjelder å ta risikoer og de begrensede garantier SMB kan tilby. SMB har dessuten begrensede ressurser, noe som innskrenker deres tilgang på informasjon, særlig om ny teknologi og potensielle markeder. Innføring av nye lover og regler medfører ofte høyere

kostnader for SMB. Slike markedsimperfeksjoner, som hemmer en sosialt ønskelig utvikling av SMB, gjør det berettiget å innta en positiv holdning til statsstøtte til SMB, slik Overvåkningsorganet hittil har vært innstilt på å gjøre, forutsatt at støtten ikke endrer vilkårene for samhandelen i et omfang som strider mot felles interesser som nevnt i EØS-avtalens artikkel 61 nr. 3.

- 2) Artikkel 61 nr. 1 fastsetter, med forbehold for visse unntak, at “støtte gitt av EFs medlemsstater eller EFTA-statene eller støtte gitt av statsmidler i enhver form, som vrir eller truer med å vri konkurransen ved å begunstige enkelte foretak eller produksjonen av enkelte varer... i den utstrekning støtten påvirker samhandelen mellom avtalepartene ...”, i regelen er forbudt. Statsstøtte til SMB kommer som regel inn under denne bestemmelsen. I motsetning til generelle tiltak, som kan være til fordel for foretak i alle næringer, gir slik støtte fordeler til bestemte foretak. Støtten kan påvirke samhandelen innenfor EØS, ettersom mange SMB eksporterer deler av sin produksjon og det i de fleste næringer er slik at når stillingen til SMB på det lokale eller nasjonale marked styrkes, blir det vanskeligere for produsenter ellers i EØS-området å trenge inn på dette markedet.

- 3) Enkelte SMB, særlig blant de aller minste bedriftene, utøver imidlertid virksomhet på områder der det ikke er samhandel mellom partene i EØS-avtalen (f.eks. tjenesteytelser med lokal tilknytning). Støtte til slike bedrifter knyttet til denne type virksomhet faller utenfor virkeområdet for EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1.

- 4) Enhver støtte til foretak kan vri konkurransen, men ikke all støtte påvirker samhandelen og konkurransen innenfor EØS i merkbar grad. Dette gjelder særlig når støttebeløpet er lite, selv om slik støtte ikke alltid er beregnet utelukkende på SMB. I henhold til regelen om bagatellmessig støtte⁽⁶⁾ kommer EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1 ikke til anvendelse på støtte under et visst beløp, og støttetiltak under denne grensen omfattes dermed ikke av meldeplikten fastsatt i protokoll 3 artikkel 1 nr. 3 i overvåknings- og domstolsavtalen.

10.2 DEFINISJON AV SMB

- ⁽⁶⁾ Se kapittel 12 i disse retningslinjer.

⁽¹⁾ Heretter kalt retningslinjene for statsstøtte.

⁽²⁾ EFT nr. L 231 av 3.9.1994, s. 1, og EØS-tillegget til EF-Tidende nr. 32 av 3.9.1994, s. 1.

⁽³⁾ Innfører en ny regel for bagatellmessig støtte (ennå ikke kunngjort).

⁽⁴⁾ Dette kapittel svarer til Fællesskapets retningslinjer for støtte til små og mellomstore bedrifter, vedtatt av Kommissjonen 20. mars 1996 (EFT nr. C 213 av 23.7.1996, s. 4). Anvendelsen av fællesskapsretningslinjene vil bli vurdert på nytt etter at de har vært i kraft i tre år, og de kan om nødvendig revideres.

⁽⁵⁾ Se kapittel 7 i disse retningslinjer.

- 1) I disse retningslinjer menes med SMB⁽⁷⁾ foretak
- som har under 250 ansatte⁽⁸⁾, og
 - som enten har
 - en årlig omsetning⁽⁹⁾⁽¹⁰⁾ på høyst 40 millioner ECU, eller
 - en årsbalanse på høyst 27 millioner ECU, og
 - som oppfyller kravet om uavhengighet som definert nedenfor.
- 2) Når det er nødvendig å skille mellom "små" og "mellomstore" bedrifter, menes med "små" bedrifter foretak
- som har under 50 ansatte, og
 - som enten har
 - en årlig omsetning på høyst 7 millioner ECU, eller
 - en årsbalanse på høyst 5 millioner ECU, og
 - som oppfyller kravet om uavhengighet som definert nedenfor.
- 3) Et foretak anses som uavhengig med mindre 25 % eller mer av kapitalen eller stemmerettene eies av et foretak som ikke kommer inn under definisjonen av henholdsvis SMB og små bedrifter, eller av flere slike foretak i fellesskap. Denne øvre grensen kan overskrides i to tilfeller:

⁽⁷⁾ I samsvar med kommisjonsrekommendasjon av 3. april 1996 om definisjon av små og mellomstore bedrifter, EFT nr. L 107 av 30.4.1996, s. 4. Kommisjonen vil endre de øvre grensene for omsetning og balanse ved behov, men i regelen hvert fjerde år fra den dag rekommendasjonen ble vedtatt, for å ta hensyn til endrede rammeforhold i Fellesskapet.

⁽⁸⁾ Antallet ansatte tilsvarer antallet arbeidsenheter per år (årsverk), dvs. antallet lønnskakere som arbeider fulltid over et helt år, idet deltidsarbeid og sesongarbeid regnes i deler av en enhet. Året som skal legges til grunn, er det siste avsluttede regnskapsår.

⁽⁹⁾ "Omsetningen" nevnt her tilsvarer "nettoomsetningen" definert i artikkel 28 i fjerde rådsdirektiv om selskapsrett (rettsakten omhandlet i EØS-avtalens vedlegg XXII nr. 4) om årsregnskapene for visse selskapsformer (EFT nr. L 222 av 14.8.1978, s. 11), sist endret ved direktiv 94/8/EF (EFT nr. L 82 av 25.3.1994, s. 33), dvs. "beløp som skriver seg fra varesalg og tjenesteytelser innenfor rammen av selskapets ordinære virksomhet, etter fradrag for rabatter ved salg, merverdiavgift og andre skatter og avgifter direkte knyttet til omsetningen".

⁽¹⁰⁾ Når et foretak ligger over eller under de finansielle grenseverdiene eller terskelen for antall ansatte på balansedagen, skal dette føre til at foretaket får eller mister status som "mellomstor bedrift", "liten bedrift" eller "særdeles liten bedrift" (mindre enn ti ansatte), først når forholdet gjentar seg over to regnskapsår på rad. Det skal tas utgangspunkt i tallene for omsetning og balanse for siste godkjente regnskapsperiode på tolv måneder. For nyetablerte foretak som ennå ikke har fått godkjent sine første regnskaper, skal det tas utgangspunkt i tall basert på et pålitelig overslag gjort i løpet av regnskapsåret.

- dersom foretaket eies av offentlige investerings-selskaper, ventureselskaper eller institusjonelle investorer, og disse hverken alene eller i fellesskap utøver kontroll over foretaket,

- dersom det på grunn av kapitalspredning ikke er mulig å fastslå hvem som eier andelene, og foretaket erklærer at det etter beste overbevisning kan gå ut fra at det ikke eies med 25 % eller mer av et foretak som ikke kommer inn under definisjonen av henholdsvis SMB og små bedrifter, eller av flere slike foretak i fellesskap.

- 4) De tre kriteriene (antall ansatte, omsetning og balanse) er kumulative, dvs. at samtlige kriterier må være oppfylt. Kravet om uavhengighet, som fastsetter at et stort foretak kan eie høyst 25 % av kapitalen i en liten eller mellomstor bedrift, er basert på praksis i en rekke EØS-stater, der det legges til grunn at kontroll først blir mulig når denne grensen er nådd. For å sikre at bare SMB som faktisk er uavhengige, kommer i betraktning, må det være mulig å utelukke lovlige sammenslutninger av SMB som har en langt sterkere markedsposisjon enn én enkelt liten eller mellomstor bedrift. Ved beregning av terskelverdiene nevnt ovenfor er det derfor nødvendig å legge sammen de relevante tallene for mottakerforetaket og for alle foretak der det direkte eller indirekte eier 25 % eller mer av kapitalen eller stemmerettene.

10.3 KRITERIER FOR VURDERING AV STØTTE

10.3.1 Generelle prinsipper

- 1) Overvåkningsorganet kan anse støtte som forenlig med EØS-avtalens virkemåte i samsvar med artikkel 61 nr. 3 bokstav c) dersom støtten har til formål "å lette utviklingen av enkelte næringsgrener...", forutsatt at støtten ikke endrer vilkårene for samhandelen i et omfang som strider mot felles interesser". For at et statsstøttetiltak skal kunne omfattes av denne unntaksbestemmelsen, må det for det første ha en stimulerende virkning: Tiltaket må ikke under noen omstendighet utelukkende føre til at kostnader som foretaket normalt vil måtte påregne, periodisk eller jevnlig reduseres, mens situasjonen ellers forblir uforandret, slik tilfellet er for driftsstøtte⁽¹¹⁾, og tiltaket må være nødvendig for å nå mål som ikke kan sikres ved markedskreftene alene. Målene som søkes nådd, må være av felles interesse. Endelig må støtten stå i forhold til de ulemper som må overvinnes for å sikre de sosioøkonomiske fordeler som anses å være ønskelige ut fra felles interesser: De positive følgene må veie opp for den skadevirkning statsstøtte har for konkurransen og samhandelen.

⁽¹¹⁾ Driftsstøtte kan tillates under visse særlige omstendigheter i regioner som er berettiget til regionalstøtte i henhold til artikkel 61 nr. 3 bokstav a) og c). Se kapittel 28 i disse retningslinjer.

10.3.2 Støttens formål og tillatt støtteintensitet

10.3.2.1 Materiell investering

- 1) Med materiell "investering"⁽¹²⁾ menes investering i anleggsmidler
 - "ved opprettelse av et nytt foretak, utvidelse av et eksisterende foretak eller igangsetting av virksomhet som innebærer en grunnleggende endring i et eksisterende foretaks produkt eller produksjonsprosess (gjennom rasjonalisering, omstrukturering eller modernisering", eller
 - "gjennom overtakelse av et foretak som er nedlagt eller som ville blitt nedlagt dersom en slik overtakelse ikke hadde funnet sted".
- 2) Støtteintensiteten skal beregnes på grunnlag av støtteberettigede kostnader, dvs. faktiske kostnader til grunn, bygninger og anlegg. Ved overtakelse av et foretak skal det tas hensyn til salgsprisen for nevnte aktiva.
- 3) Utenfor områder som er berettiget til regionalstøtte⁽¹³⁾, kan Overvåkningsorganet innrømme unntak etter artikkel 61 nr. 3 bokstav c) for støtte til SMB der støtteintensiteten, målt i brutto tilskuddsekvivalent⁽¹⁴⁾ som en andel av kostnadene nevnt i foregående nummer, ikke overstiger 15 % for små bedrifter og 7,5 % for mellomstore bedrifter.
- 4) I støtteberettigede områder kan Overvåkningsorganet godkjenne støtte til SMB som overskrider de tillatte støttesatser for regional investeringsstøtte til store foretak i det samme området,
 - med ti prosentpoeng brutto i områder som omfattes av artikkel 61 nr. 3 bokstav c), forutsatt at samlet støtte ikke overstiger 30 % netto,
 - med 15 prosentpoeng brutto i områder som omfattes av artikkel 61 nr. 3 bokstav a), forutsatt at samlet støtte ikke overstiger 75 % netto.
- 5) Dersom en EFTA-stat har til hensikt å bidra til finansieringen av andre kostnader enn de støtteberettigede kostnader definert ovenfor, vil støtten måtte beregnes på nytt på grunnlag av de støtteberettigede kostnader⁽¹⁵⁾. EFTA-statene står dessuten fritt til å tildele støtte innenfor de tillatte støttegrenser fastsatt i regelen om bagatellmessig støtte til kostnader som ikke er støtteberettigede etter definisjonene i disse retningslinjer.

⁽¹²⁾ I samsvar med kapittel 25 nr. 11 i disse retningslinjer.

⁽¹³⁾ Se kapittel 28 i disse retningslinjer.

⁽¹⁴⁾ Dvs. nominell tilskuddsverdi før skatt og omregnet verdi av rentesubsidier før skatt, regnet som andel av investeringskostnadene. Nettobeløp er etter skatt.

⁽¹⁵⁾ Denne regel får ikke anvendelse på kostnader som er berettiget til de former for støtte som er beskrevet nedenfor.

10.3.2.2 Immateriell investering i form av teknologi-overføring

- 1) Overvåkningsorganet stiller seg positivt til støtte til forskning og utvikling (FoU). I samsvar med dette bør begrepet støtte til opplæring og konsulentbistand omfatte støtte som har til formål å oppmuntre SMB til å anvende avansert teknologi som de ikke ville ha vært i stand til å utvikle selv, idet det tillates begrenset støtte til overføring av teknologi fra forskningslaboratorier eller andre foretak til SMB. Manglende likevekt med hensyn til den informasjon lisensgivere og lisenstakere har tilgang til når det gjelder ny teknologi og andre markedsimperfeksjoner forbundet med teknologioverføringer, samt det faktum at kostnader til anskaffelse av en bestemt teknologi eller knowhow må regnes som ugjendrivelige, kan gjøre offentlig støtte til dekning av SMBs kostnader på dette området berettiget og samtidig begrense den konkurransevridende virkning av slik støtte. For SMB utenfor områder som er berettiget til regionalstøtte, kan Overvåkningsorganet derfor tillate støtte som ikke overstiger en brutto støtteintensitet, målt i prosent av kostnadene ved å anskaffe patentrettigheter, lisenser, knowhow eller ikke-patentert teknisk viten⁽¹⁶⁾, på 15 % for små bedrifter og 7,5 % for mellomstore bedrifter.
- 2) I støtteberettigede områder kan Overvåkningsorganet godkjenne støtte til SMB som overskrider de tillatte støttesatser for regional investeringsstøtte til store foretak i det samme området,
 - med ti prosentpoeng brutto i områder som omfattes av artikkel 61 nr. 3 bokstav c), forutsatt at samlet støtte ikke overstiger 30 % netto,
 - med 15 prosentpoeng brutto i områder som omfattes av artikkel 61 nr. 3 bokstav a), forutsatt at samlet støtte ikke overstiger 75 % netto.

10.3.2.3 Konsulentbistand, opplæring og kunnskapsformidling

- 1) Som en generell regel tillates støtte på inntil 50 % brutto til konsulentbistand fra eksterne rådgivere overfor nye eller etablerte SMB eller til opplæring av deres personale på områder som ledelse, finansspørsmål, ny teknologi (særlig informasjonsteknologi), forurensningskontroll, beskyttelse av immateriell eiendomsrett eller lignende, eller til vurdering av nye prosjekters gjennomførbarhet. Hver ordning må imidlertid vurderes ut fra sitt innhold, særlig med hensyn til virksomhetens avstand til markedet, eventuelle øvre

⁽¹⁶⁾ Reglene fastsatt nedenfor gjelder ikke kostnader til anskaffelse av patentrettigheter, lisenser osv som inngår i de støtteberettigede kostnader ved et FoU-prosjekt framlagt av mottakeren i samsvar med avsnitt 14.6 nr. 1 fjerde strekpunkt i disse retningslinjer, og som omfattes av de satser som gjelder for den aktuelle type FoU-prosjekt.

støttegrenser for det enkelte foretak, kumulasjonsmuligheter og andre relevante faktorer. Under visse særlige omstendigheter kan Overvåkningsorganet også tillate støtte på over 50 %. Støtteberettigede områder er et slikt tilfelle. Det kan også gis støtte med høyere intensitet i forbindelse med generelle opplysningskampanjer, ettersom dette gir begrensede økonomiske fordeler for det enkelte foretak.

- 2) Det er viktig å fastslå at slike tiltak ikke omfatter
 - støtte knyttet til investeringer som kan føres opp på aktivasiden i foretakets balanse som immaterielle aktiva (FoU-kostnader, konsesjoner, patenter, lisenser osv) omhandlet i avsnitt 10.3.2.2 og 10.3.2.6, og
 - løpende eller jevnlig støtte som ikke har en stimulerende virkning og er knyttet til foretakets ordinære driftsutgifter (rutinemessig skatterådgivning, ordinære juridiske tjenester, reklame osv).

10.3.2.4 Støtte til overdragelse av SMB

- 1) Overvåkningsorganet erkjenner at overdragelse av SMB, særlig familiebedrifter, kan medføre uoverstigelige problemer som fører til at virksomheten må nedlegges. Dersom kjøperen også er en liten eller mellomstor bedrift, kan det gis støtte til overtakelsen i samsvar med reglene om støtte til materiell investering i avsnitt 10.3.2.1 ovenfor.

10.3.2.5 Støtte til miljøvern

- 1) Støtte til miljøvern vil bli vurdert på grunnlag av reglene i kapittel 15 i disse retningslinjer. Miljøstøtte til SMB kan være inntil 10 bruttoprosentpoeng høyere enn de støttesatser som i regelen tillates for store foretak.

10.3.2.6 Støtte til FoU

- 1) Støtte til FoU vil bli vurdert på grunnlag av reglene i kapittel 14 i disse retningslinjer. FoU-støtte til SMB kan være inntil 10 bruttoprosentpoeng høyere enn de støttesatser som i regelen tillates for store foretak.

10.3.2.7 Støtte til sysselsetting

- 1) Støtte til sysselsetting vil bli vurdert på grunnlag av reglene i kapittel 18 i disse retningslinjer. Overvåkningsorganet vil særlig være positivt innstilt til støtte til opprettelse av nye arbeidsplasser i SMB.

10.3.2.8 Støtte til andre formål

- 1) De fleste støtteordninger for SMB som meldes til Overvåkningsorganet, kommer inn under kategoriene nevnt ovenfor. Overvåkningsorganet kan imidlertid være innstilt på å godkjenne støtte til andre berettigede tiltak som er til fordel for SMB, f.eks. ved at de oppmuntrer til samarbeid SMB imellom, eller til tiltak som fremmer bevaring av kultur og kulturminner, forutsatt at de ikke endrer vilkårene for samhandelen og konkurransen i et omfang som strider mot felles interesser.”

Utferdiget i Brussel, 11. september 1996

For EFTAs overvåkningsorgan

Knut ALMESTAD

President

STATSSTØTTE (95-021 Norge)

97/EØS/7/02

Kunngjøring fra EFTAs overvåkningsorgan i henhold til overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 artikkel 1 nr. 2 til de øvrige EFTA-stater, EFs medlemsstater og interesserte parter om støtte i forbindelse med den norske regjeringens finansiering av Arcus-selskapene

EFTAs overvåkningsorgan har ved vedtak 194/96/COL av 30. oktober 1996, hvis hovedinnhold er gjengitt nedenfor, innledet saksbehandling etter overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 artikkel 1 nr. 2. Den norske regjering er underrettet ved en kopi av vedtaket.

“I. DE FAKTISKE FORHOLD

Klagen

EFTAs overvåkningsorgan mottok ved brev av 22. desember 1995 (ref. 95-7344 A) en klage vedrørende verdsettelsen av eiendeler overført fra A/S Vinmonopolet til Arcus-selskapene⁽¹⁾.

Etter klagerens mening er eiendelene trolig undervurdert med NOK 1,5 milliarder i Arcus-selskapenes åpningsbalanse. Dette beløpet antas å tilsvare en økonomisk fordel på NOK 150 millioner per år. Klageren frykter at denne påståtte fordel kan benyttes til å underby prisene som utenlandske produsenter operer med på det norske markedet og på eksportmarkedet, og tilsvarende i konkurransen med andre grossister i det norske markedet. Dette kan føre til en situasjon der Arcus-selskapenes konkurrenter i framtiden utelukkes fra konkurranse på like vilkår og dermed fra tilgang til det norske markedet for distribusjon av alkoholholdige drikkevarer.

Arcus-selskapene vil også drive med annen økonomisk virksomhet, bl.a. distribusjon av legemidler. De økonomiske virkningene er derfor ifølge klageren ikke begrenset til virksomhetsområdet produksjon og distribusjon av alkoholholdige drikkevarer.

Klageren viser til at Arcus-selskapenes konkurrenter (både utenlandske produsenter og grossister etablert i Norge) til enhver tid må betale en pris lik markedsverdien for alle sine driftsmidler, herunder fast eiendom og produksjonsutstyr, mens Arcus-selskapene ikke er underlagt tilsvarende vilkår, ettersom selskapet ikke vil bli stilt overfor de samme krav til normal avkastning på eiendelenes realverdi. Klageren mener derfor at den norske regjeringens finansiering av Arcus-selskapene innebærer statsstøtte i henhold til EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1.

Bakgrunn

Som svar på Overvåkningsorganets grunngitte uttalelse av 30. desember 1994, besluttet Stortinget 13. juni 1995 bl.a. å skille produksjons- og distribusjonsvirksomheten i A/S Vinmonopolet fra detaljmonopolet og å oppheve enerettene til import, eksport og engrossalg av alkoholholdige drikkevarer. De korrigerende tiltakene med hensyn til de overtredelser som ble påpekt i den grunngitte uttalelsen, skulle være fullført ved utgangen av 1995.

Overvåkningsorganet ble imidlertid gjentatte ganger i løpet av 1995 kontaktet av markedsaktører som ga uttrykk for sin bekymring over den nye lovgivningen og organiseringen av markedet. Ved brev av 23. november 1995 (ref. 95-6773 D) anmodet Overvåkningsorganet den norske regjering om å framlegge fullstendige opplysninger om forhold knyttet til lovgivningen og de administrative endringer. I brevet ble det også gitt uttrykk for bekymring med hensyn til de korrigerende tiltak som var under forberedelse, og norske myndigheter ble gjort særlig oppmerksomme på konkurransereglene fastsatt i EØS-avtalens artikkel 53 til 64.

⁽¹⁾ Arcus-selskapene består av holdingselskapet Arcus AS og dets to heleide datterselskaper; Arcus Produkter AS og Arcus Distribusjon AS.

Ved brev av 6. desember 1995 (ref. 95-6989 D) informerte Overvåkningsorganet den norske regjering om at det hadde mottatt opplysninger som kunne tyde på at Arcus-selskapene var i ferd med å motta offentlig støtte. I brevet ble den norske regjering minnet om at EFTA-statene har plikt til å underrette Overvåkningsorganet om alle planer om å gi eller endre støtte i god tid, slik at Overvåkningsorganet kan framsette sine merknader, og at dersom dette ikke blir gjort, vil eventuell støtte bli regnet som ulovlig, noe som kan føre til at Overvåkningsorganet må kreve støtten tilbakebetalt. I brevet ble det også oppgitt hva slags opplysninger Overvåkningsorganet vil anse som relevante for å kunne undersøke om det foreligger statsstøtte.

I sitt svarbrev av 4. januar 1996 (ref. 96-11 A) anførte norske myndigheter at de ikke anså verdien av eiendelene overført til Arcus-selskapene å være undervurdert, og at de derfor ikke hadde meldeplikt overfor Overvåkningsorganet. Myndighetene forpliktet seg imidlertid til å gi Overvåkningsorganet nærmere opplysninger om saken.

Dette ble fulgt opp ved brev av 11. mars 1996 (ref. 96-1362 A), der Overvåkningsorganet bl.a. fikk tilsendt en kopi av en fortrolig rapport utarbeidet av Deloitte & Touche (heretter kalt D&T-rapporten) om verdsettelse og fastsettelse av åpningsbalanser for A/S Vinmonopolet⁽²⁾.

Norske myndigheter ble underrettet om klagen omhandlet i dette vedtak ved en kopi av klagen, oversendt ved brev fra Overvåkningsorganet av 1. april 1996 (ref. 96-1374 D), der de også ble bedt om å kommentere klagerens påstander. I det samme brevet anmodet Overvåkningsorganet norske myndigheter om å framlegge visse tilleggsopplysninger. Svarbrevet fra norske myndigheter ble mottatt 22. mai 1995 (ref. 96-2662 A).

Arcus-selskapene

Selskapene i Arcus-selskapene ble etablert i september 1995 av A/S Vinmonopolet.

Ved verdsettelsen av A/S Vinmonopolet ble det tatt hensyn til den planlagte utskillelsen og overføringen av det som i hovedsak var A/S Vinmonopolets driftsdivisjon til Arcus-selskapene. A/S Vinmonopolets aksjekapital og annen egenkapital ble fordelt i forhold til verdien av de eiendeler som skulle beholdes i detaljmonopolet, og de eiendeler som skulle skilles ut. På grunnlag av verdsettelsen av de eiendeler som skulle overføres til Arcus-selskapene, ble det besluttet å nedskrive A/S Vinmonopolets aksjekapital med NOK 700 millioner. Nevnte eiendeler ble overført til Arcus-selskapene i bytte mot aksjer. Arcus-selskapenes bokførte verdi ble satt til NOK 357 millioner. Den formelle delingen av A/S Vinmonopolet fant sted 2. januar 1996, da aksjekapitalen til Arcus AS ble overført fra A/S Vinmonopolet til Nærings- og industridepartementet. Arcus-selskapenes åpningsbalanse (i millioner NOK) er vist nedenfor⁽³⁾.

	ARCUS Produkter AS	ARCUS Distribusjon AS	ARCUS AS	(Eliminasjon av aksjer)	ARCUS AS Konsern- regnskap
<i>Eiendeler:</i>					
Omløpsmidler.....	318	168	154	0	640
Anleggsmidler.....	65	101	212	(203)	175
Sum eiendeler.....	383	269	366	(203)	815
<i>Gjeld:</i>					
Kortsiktig gjeld.....	78	93	4	0	175
Langsiktig gjeld.....	34	23	0	0	57
Omstillingskostnader.....	104	117	5	0	226
<i>Egenkapital:</i>					
Aksjekapital.....	67	14	203	(81)	203
Annen egenkapital.....	100	22	154	(122)	154
Sum gjeld og egenkapital:	383	269	366	(203)	815

(2) Utført for Sosial- og helsedepartementet av Deloitte & Touche, Oslo, 25. september 1995.

(3) St.prp. nr. 11 1995-96, s. 7.

Den norske regjering erkjente⁽⁴⁾ at de nye selskapene ville ha et omstillingsbehov etter 70 år med en monopolsituasjon. I selskapenes forretningsplan forutses derfor bl.a. en bemanningsreduksjon på 250 årsverk. Visse omstillingskostnader er tatt inn i A/S Vinmonopolets regnskaper for 1995, og Arcus-selskapene ble tilført midler fra A/S Vinmonopolet på NOK 226 millioner til dekning av disse kostnadene.

Selskapene i Arcus-gruppen er uavhengige aksjeselskaper, hvert med et eget styre. Deres interne kostnadsdelingsmetoder omfatter ifølge norske myndigheter leie av kontorer og produksjonsanlegg samt alle andre typer kostnader.

Per 1. januar 1996 var det ikke utstedt en eneste lisens til distribusjon, eksport eller import av alkoholholdige drikkevarer. Da Arcus Distribusjon AS startet sin virksomhet i 1996, hadde selskapet derfor i en periode en faktisk monopolstilling⁽⁵⁾. Andre markedsaktører er i løpet av 1996 blitt tildelt rettigheter til import, eksport og distribusjon av alkoholholdige drikkevarer, men Arcus Distribusjon AS er fortsatt den overlegent største aktøren på det norske markedet innen distribusjon av vin og brennevin. Arcus Produkter AS har fortsatt enerett til produksjon av brennevin i Norge.

Merknader og annen informasjon fra norske myndigheter

Norske myndigheter har i sin korrespondanse med Overvåkningsorganet gitt ytterligere forklaringer og opplysninger med hensyn til verdsettelsen og transaksjonene nevnt ovenfor.

Utskillelsen av Arcus-selskapene fra A/S Vinmonopolet ble forvaltet av Sosial- og helsedepartementet i samråd med en styringsgruppe med representanter også fra tre andre departementer.

Verdsettelsen av A/S Vinmonopolet ble gitt i oppdrag til revisjonsselskapet Deloitte & Touche av Sosial- og helsedepartementet, som på det tidspunkt var den ansvarlige myndighet. Norske myndigheter opplyser at kontrakten ble tildelt dette selskapet etter anbud, i konkurranse med en rekke andre uavhengige regnskaps- og konsulentfirmaer.

Metoden som ble valgt til å verdsette A/S Vinmonopolet, er kjent som nåverdimetoden og er basert på diskontert kontantstrømprogno. Norske myndigheter opplyser at samtlige anbydere hadde til hensikt å benytte denne metoden. De påpeker i den forbindelse at Sosial- og helsedepartementet ikke hadde mulighet til å vurdere utfallet av nåverdiberegningen på forhånd, og at metoden derfor ikke ble valgt for å komme fram til bestemte verdier i åpningsbalansen.

Forutsetningene for beregning av den diskonterte kontantstrømverdi ble også drøftet i styringsgruppen.

Norske myndigheter oppgir at det ved valg av verdsettelsesmetode ble vurdert å benytte realisasjonsverdier. De understreker at bruk av realisasjonsverdier ikke er det samme som en verdsettelse basert på gjenanskaffelsesverdi. En slik metode anses ikke å være et egnet grunnlag for fastsettelse av et foretaks åpningsbalanse, jf. § 2-4 i selskapsloven, som krever at enhver tildeling av aksjer mot andre formuesmidler enn penger skal verdsettes etter reell verdi.

Selv om delingen fra begynnelsen av var betinget av fortsatt drift, var norske myndigheter innstilte på å vurdere en verdsettelse av selskapet basert på avvikling av visse aktiviteter. Inventar og utstyr som ikke lenger var nødvendig, kunne f.eks. verdsettes etter realisasjonsverdi. Ettersom det ikke var truffet noen beslutning om å avvike deler av selskapet, fant myndighetene imidlertid at det ikke var mulig å ta hensyn til en mulig omstrukturering i åpningsbalansen.

Videre er norske myndigheter av den oppfatning at en verdsettelse av selskapet basert utelukkende på realisasjonsverdi uansett ville ha gitt et misvisende bilde av de økonomiske realitetene. Ethvert salg av deler av A/S Vinmonopolet ville ha medført betydelige kostnader og økonomiske forpliktelser. Det vises til kostnader som følge av oppsigelser, heving av kontrakter o.l. som må tas med i beregningen av realisasjonsverdien av et foretak i drift.

(4) St.prp. nr. 11 1995-96, s. 6, punkt 3.1.2 Omstillingsbehov.

(5) Ot.prp. nr. 51 1994-95: Forslag til lov om endringer i alkoholoven (ny bevillingsordning for engrossalg av alkoholholdig drikk mv) del II.

Norske myndigheter hevder at verdsettelsen vil innebære vesentlige usikkerhetsmomenter med hensyn til den korrekte verdien av Arcus AS, enten den er basert på realisasjonsverdier eller nåverdimetoden.

Nåverdimetoden ble valgt fordi åpningsbalansene var blitt godkjente på grunnlag av fortsatt drift og dermed framtidig inntjening. Ifølge norske myndigheter kan metoder basert på regnskapstall bare benyttes dersom de aktuelle foretakene er børsnoterte og kan anses å være sammenlignbare med andre foretak både med hensyn til risiko og forventet vekst. Av åpenbare grunner forelå det ikke slik sammenlignbar informasjon, og nåverdimetoden var derfor et naturlig valg.

De beregninger som verdsettelsen er basert på, viser ifølge norske myndigheter at markedsverdien (NOK 357 millioner) er betydelig lavere enn den bokførte verdi i A/S Vinmonopolets regnskaper. Med andre ord kan den framtidige kontantstrøm ikke forventes å gi en tilfredsstillende avkastning på hele den bokførte verdi når det gjelder forretningsvirksomhet i den nye markedssituasjonen som Arcus-selskapene står overfor. Åpningsbalansene til Arcus-selskapene gjenspeiler derfor en verdiforringelse (NOK 700 millioner) som følge av tapte markedsandeler i forhold til en monopolsituasjon og tilpasning til nye driftsvilkår.

Videre vises det til den norske regjeringens uttrykte mål om å holde alkoholforbruket i Norge på et lavt nivå for å begrense skadevirkningene av et høyt alkoholforbruk. På bakgrunn av disse usikkerhetsmomentene mener norske myndigheter at verdsettelsen av selskapet bør baseres på konservative anslag.

Generelt er norske myndigheter av den oppfatning at verdien av et selskap må beregnes på objektivt grunnlag, slik at den tilsvarer det tredjemann ville være villig til å betale for selskapet. I denne saken mener de imidlertid at en slik framgangsmåte ikke er egnet. Ved beregning av den reelle verdi måtte det derfor utvises forsiktighet med hensyn til verdsettelsen og bruken av eiendeler i åpningsbalansen. Transaksjonene, i dette tilfellet tildeling av aksjer mot andre formuesmidler enn penger, har funnet sted mellom nære parter. Ifølge norske myndigheter kan det derfor ikke gis noe pålitelig anslag over hva tredjemann ville være villig til å betale for selskapene. Det vises til § 2-4 i lov om aksjeselskaper, det grunnleggende regnskapsprinsipp om forsiktighet omhandlet i artikkel 31 i EUs fjerde rådsdirektiv og den uavhengige revisorerklæring i henhold til § 2-9 annet ledd i selskapsloven.

Norske myndigheter konkluderer med at verdsettelsen av Arcus-selskapene ble utført etter beste evne, på grunnlag av anslag fra uavhengige rådgivere og i samsvar med den framgangsmåte en markedsinvestor ville ha benyttet ved en tilsvarende investering.

På anmodning fra Overvåkningsorganet har norske myndigheter imidlertid gitt et anslag over likvidasjonsverdien av de aktuelle foretakene og eiendelene på NOK 387 millioner. Nedenfor gjengis referansetallene som er lagt til grunn ved beregning av likvidasjonsverdien:

Omløpsmidler.....	NOK	640	millioner
Eiendommer.....	NOK	355	millioner
Netto salgsverdi av produksjonsutstyr.....	NOK	70	millioner
Sum eiendeler.....	NOK	1 065	millioner
Kortsiktig gjeld.....	NOK	(175)	millioner
Miljøforpliktelser.....	NOK	(30)	millioner
Pantelån.....	NOK	(27)	millioner
Sum eiendeler med fradrag av gjeld.....	NOK	833	millioner
Oppsigelser osv.....	NOK	(406)	millioner
Andre avviklingskostnader.....	NOK	(40)	millioner
Likvidasjonsverdi.....	NOK	387	millioner

Norske myndigheter finner at likvidasjonsverdien på NOK 387 millioner ikke avviker vesentlig fra åpningsbalansen for Arcus på NOK 357 millioner. Under henvisning til den usikkerhet som vil være til stede ved denne type beregninger, og det de omtaler som en ubetydelig differanse mellom de to anslagene, mener norske myndigheter at de ved sin overføring av eiendeler til Arcus-selskapene har opptrådt på samme måte som en kommersiell selger i en tilsvarende situasjon.

Verdsettelsen av eiendommer til NOK 355 millioner, som vist ovenfor, er basert på en takst for eiendommenes netto salgsverdi gitt av en uavhengig takstmann, som også beregnet den potensielle årlige leieinntekten fra eiendommene til NOK 75 millioner. I D&T-rapporten er det vist til at selskapene, med utgangspunkt i forventet inntjening, ikke ville kunne betjene en slik markedsleie.

De mest moderne produksjonsanleggene, som ligger i Oslo, har tilstrekkelig kapasitet til å erstatte produksjonsvirksomheten i Bergen og Trondheim⁽⁶⁾. Det ville derfor kunne oppnås betydelige kostnadsbesparelser ved å sentralisere produksjonsvirksomheten til Oslo. I dette tilfellet ville salgfortjenesten, eller alternativt leieinntektene fra eiendommene i Bergen og Trondheim, også tilfalle Arcus. Den samlede salgsverdi av disse eiendommene anslås til NOK 155 millioner.

Norske myndigheter slår fast at Arcus-selskapenes anleggsmidler er nødvendige for den videre produksjons- og distribusjonsvirksomhet, og at det i dag ikke foreligger planer om salg av viktige anleggsmidler. På den annen side har norske myndigheter opplyst Overvåkningsorganet om at et eventuelt salg av anleggsmidler i Arcus-selskapene, f.eks. grunn og bygninger, ville kreve vedtak i styret og bedriftsforsamlingen, jf. § 8-7 og § 8-20 i lov om aksjeselskaper, at Arcus AS ikke trenger samtykke fra regjeringen til dette og at fortjenesten fra et slikt salg ville stå til selskapets disposisjon.

II. VURDERING

Anvendelse av EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1

I henhold til EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1 er enhver støtte gitt av EFs medlemsstater eller EFTA-statene eller støtte gitt av statsmidler i enhver form, som vrir eller truer med å vri konkurransen ved å begunstige enkelte foretak eller produksjonen av enkelte varer, uforenlig med EØS-avtalens virkemåte i den utstrekning støtten påvirker samhandelen mellom avtalepartene.

Arcus Produkter AS møter konkurranse fra andre EØS-foretak innen produksjon og tapping av alkoholholdige drikkevarer som vin og brennevin, dvs. varer som omsettes i stort omfang i hele det område som omfattes av EØS-avtalen.

Virksomhetsområdet til Arcus Distribusjon AS er distribusjon av alkoholholdige drikkevarer, og til en viss grad legemidler. De aktuelle varene omsettes i stort omfang innen internasjonal handel, og selskapet har konkurrenter som yter lignende tjenester både på hjemmemarkedet og i andre deler av det område som omfattes av EØS-avtalen.

Enhver støtte i finansieringen av Arcus-selskapene vil derfor true med å vri konkurransen og påvirke samhandelen innenfor det område som omfattes av EØS-avtalen, og dermed utgjøre statsstøtte i betydningen av EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1.

Offentlige og private foretak i beslektede sektorer og i en sammenlignbar økonomisk og finansiell stilling skal behandles likt med hensyn til finansiering i samsvar med avsnitt 20.3. nr. 1 i saksbehandlingsregler og materielle regler på statsstøtteområdet, vedtatt av Overvåkningsorganet 19. januar 1994⁽⁷⁾ (retningslinjene for statsstøtte). Dersom offentlige midler overføres til et offentlig foretak på gunstigere vilkår (dvs. til en økonomisk lavere kostnad) enn de vilkår en privat eier ville godta for å stille midler til rådighet for et privat foretak i en sammenlignbar finansiell og konkurransemessig stilling, får det offentlige foretaket imidlertid en fordel som private eiere ikke kan gi sine foretak. Med mindre framskaffelsen av offentlige midler på gunstige vilkår behandles som støtte, og blir vurdert i henhold til en av unntaksbestemmelsene i avtalen, vil det foreligge et brudd på prinsippet om lik behandling av offentlige og private foretak.

I henhold til avsnitt 20.3. nr. 3 i retningslinjene for statsstøtte er det ikke avgjørende for anvendelsen av artikkel 61 nr. 1 om kapitaltilførselen til et offentlig foretak kommer direkte fra staten eller indirekte fra statlige holdingselskaper eller andre offentlige foretak. Transaksjonene utført i forbindelse med finansieringen av Arcus-selskapene kan derfor komme inn under begrepet statsmidler.

⁽⁶⁾ D&T-rapporten, s. 59.

⁽⁷⁾ EFT nr. L 231 av 3.9.1994, og EØS-tillegget til EF-tidende nr. 32 av 3.9.1994.

Det kriterium som anvendes av Overvåkningsorganet er, i samsvar med avsnitt 20.3. nr. 4 i retningslinjene for statsstøtte, basert på 'prinsippet om normal markedsatferd'. Overvåkningsorganet vil derfor særlig vurdere "om en privat aksjeeier, som baserer seg på antatt mulighet til å oppnå avkastning, i en tilsvarende situasjon ville ha tilført den samme kapital, uavhengig av alle sosiale, regionalpolitiske og sektorbestemte hensyn"⁽⁸⁾.

I samsvar med avsnitt 20.3 nr. 2 i retningslinjene for statsstøtte plikter Overvåkningsorganet å anvende 'prinsippet om normal markedsatferd' "for å avgjøre om det dreier seg om støtte og, dersom det er tilfellet, for å tallfeste støtten".

Verdsettelse av eiendeler overført fra A/S Vinmonopolet

En eventuell undervurdering av eiendelene overført fra A/S Vinmonopolet vil innebære støtte til selskapene i Arcus-selskapene dersom det blir fastslått at disse selskapene ikke har måttet bære de fulle kostnadene ved å erverve en eiendel fra staten.

Når klageren anslår den angivelige undervurderingen til NOK 1,5 milliarder, er dette bl.a. basert på investeringer utført av A/S Vinmonopolet i de senere år, samt størrelsen på og den gunstige beliggenheten til Arcus-selskapenes eiendommer og bygninger i Oslo, Bergen og Trondheim.

Overvåkningsorganet bestrider ikke relevansen av visse forhold påpekt av klageren. Klagerens anslag er imidlertid basert på for sparsomme opplysninger til å kunne godtas som representativt for den reelle verdi av eiendelene overført til Arcus-selskapene.

Overvåkningsorganet har undersøkt de forklaringer og opplysninger som er framlagt av norske myndigheter.

Overvåkningsorganet bestrider ikke at det er hensiktsmessig å anvende nåverdimetoden for å anslå verdien av Arcus-selskapenes kontantstrøm som foretak i drift.

Overvåkningsorganet har merket seg at selv om det ved verdsettelsen av A/S Vinmonopolet ble benyttet godkjente regnskaps- og konsulentfirmaer, ble beregningene ikke desto mindre utført under tilsyn av en styringsgruppe med representanter fra fire departementer. Det var styringsgruppen som i siste instans var ansvarlig for rapporten. Resultatene av beregningene basert på nåverdimetoden som er presentert i D&T-rapporten, kan derfor ikke betraktes som uavhengige anslag.

D&T-rapporten viser at Arcus-selskapene ved å sentralisere produksjonsvirksomheten til Oslo ville kunne oppnå betydelige kostnadsbesparelser samt fortjeneste fra salg eller alternativt leieinntekter fra eiendommene i Bergen og Trondheim. Dette viser klart at verdsettelsen til NOK 357 millioner bygger på en beregning basert på en struktur som ikke er den optimale struktur for Arcus-selskapene. Overvåkningsorganet kan på dette stadium ikke si seg enig i at en rasjonell investor som handler etter markedsøkonomiske prinsipper, ville ha godtatt en verdsettelse som ikke er basert på det økonomisk mest gunstige alternativ.

Videre kan Overvåkningsorganet slik saken nå står, ikke si seg enig i at en verdsettelse basert utelukkende på nåverdimetoden vil være tilstrekkelig til å bestemme markedsverdien av de eiendeler som er overført til Arcus-selskapene. Selv om denne metoden i visse tilfeller kan være egnet til å bestemme verdien av et selskap på rimelig korrekt måte, må det erkjennes at den bare gjør det mulig å anslå selskapets nåverdi basert på forventet kontantstrøm fra selskapets drift. Metoden gir derfor et tallmessig anslag som ikke nødvendigvis må antas å representere markedsverdien av bestemte eiendeler, som i dette tilfellet de eiendommer og bygninger som er overført til Arcus-selskapene.

Overvåkningsorganet har merket seg visse andre forhold som forsterker dets tvil med hensyn til om Arcus-selskapenes åpningsbalanse ble satt til riktig nivå:

⁽⁸⁾ Sak 40/85 Belgia mot Kommissjonen [1986] saml, s. 2321.

- En uavhengig takstmann har anslått verdien av eiendommer og bygninger til NOK 355 millioner. I tillegg er verdien av selskapenes utstyr anslått til NOK 70 millioner. Den samlede verdi av anleggsmidlene er imidlertid satt til bare NOK 175 millioner i åpningsbalansen til Arcus AS.
- I D&T-rapporten erkjennes det at Arcus-selskapenes fortjeneste sannsynligvis ikke vil være tilstrekkelig til å dekke markedsløsen for eiendommene i Oslo, Bergen og Trondheim⁽⁹⁾.
- Likvidasjonsverdien anses normalt å tilsvare et selskaps minimumsverdi. Likvidasjonsverdien framlagt av norske myndigheter er imidlertid NOK 30 millioner høyere enn Arcus-selskapenes bokførte verdi. Overvåkningsorganet har tatt til etterretning at norske myndigheter mener det dreier seg om en ubetydelig differanse, men har samtidig merket seg at norske myndigheter bl.a. ikke har framlagt overbevisende bakgrunnsmateriale for sitt anslag over kostnader i forbindelse med oppsigelser o.l. (NOK 406 millioner). Det kan derfor ikke utelukkes at det ved en nærmere undersøkelse vil vise seg at differansen er større enn NOK 30 millioner.

Det vil alltid være subjektive og kompliserte avveininger forbundet med fastsettelsen av et selskaps markedsverdi. Overvåkningsorganet må derfor akseptere at enhver metode som benyttes for å verdsette eiendeler overført mellom nære parter, vil inneholde et element av usikkerhet.

Overvåkningsorganet er imidlertid så langt ikke overbevist om at anslagene framlagt av den norske regjering tilsvarer det en velinformert og villig kjøper ville betrakte som den reelle verdi og være villig til å betale for eiendelene overført til Arcus-selskapene. Overvåkningsorganet finner det derfor nødvendig, for å kunne bestemme eiendelenes korrekte verdi, å se nærmere på Arcus-selskapenes realisasjonsverdi og selskapenes verdi som foretak i drift.

Midler overført til dekning av omstillingskostnader

Overvåkningsorganet aksepterer at overgangen fra en monopolsituasjon til et konkurranseutsatt marked for distribusjon av alkoholholdige drikkevarer kan ha gjort en nedskrivning av A/S Vinmonopolets eiendeler nødvendig. Overvåkningsorganet innser også at delingen av A/S Vinmonopolet kan ha påført selskapet visse omstillingskostnader som Arcus AS vil måtte dekke, blant annet kostnader knyttet til visse rettslige forpliktelser overfor tidligere ansatte ved A/S Vinmonopolet.

Vederlag ved oppsigelse og førtidspensjoner utbetalt direkte til ansatte som er blitt oppsagt, anses ikke som statsstøtte i henhold til artikkel 61 nr. 1 i den utstrekning midlene ikke tilfaller selskapet. Dersom statlige midler derimot benyttes til å fremme omstrukturering av bestemte næringsgrener eller foretak, kan det imidlertid dreie seg om statsstøtte på grunn av den selektive måten midlene anvendes på.

Når et foretak i henhold til arbeidslovgivningen eller tariffavtaler med fagforeninger er forpliktet til å utbetale vederlag ved oppsigelse og/eller førtidspensjoner, inngår i dette i de normale kostnader som et foretak vil måtte dekke med egne midler. Ethvert bidrag fra staten til å dekke disse kostnadene vil derfor måtte regnes som støtte. Dette gjelder uansett på hvilken måte utbetalingene til foretaket skjer.

I den utstrekning en del av de midler som er overført fra A/S Vinmonopolet til Arcus AS for å dekke omstillingskostnader, utelukkende benyttes til å dekke utgifter knyttet til A/S Vinmonopolets avtaleforpliktelser overfor sine tidligere ansatte, er denne delen ikke å betrakte som statsstøtte. Dersom det likevel skulle vise seg nødvendig å vurdere om det er gitt statsstøtte til fordel for enkelte tidligere ansatte ved A/S Vinmonopolet, vil Overvåkningsorganet innta en positiv holdning dersom det kan godtgjøres at støtten, ved å fremme strukturelle endringer og avhjelpe særlige belastninger, gir økonomiske fordeler ut over interessene til det aktuelle foretaket.

I tillegg til å dekke kostnader knyttet til vederlag ved oppsigelse og førtidspensjoner, tildeles støtte ofte til særlige omstillingsformål som opplæring, rådgivning og praktisk bistand til arbeidssøking, bistand til omplassering samt yrkesopplæring og støtte til ansatte som starter opp ny virksomhet. Overvåkningsorganet stiller seg konsekvent positivt til slik støtte.

⁽⁹⁾ D&T-rapporten, punkt 5 (s. 36).

På den annen side har Overvåkningsorganet prinsipielt betenknninger med hensyn til støtte som har karakter av driftsstøtte. Dette vil anses å være tilfellet dersom en del av finansieringen kan benyttes til å styrke Arcus-selskapenes finansielle stilling eller på annen måte være til skade for konkurrentene. De samme betraktninger vil gjelde dersom midler beregnet på omstilling kan bli benyttet til å oppfylle Arcus-selskapenes nye forpliktelser overfor de ansatte, ettersom slike kostnader er normale kostnader som et foretak vil måtte dekke av egne midler.

Overvåkningsorganet har imidlertid så langt ikke mottatt noen opplysninger om at norske myndigheter har pålagt restriksjoner med hensyn til Arcus-selskapenes anvendelse av beløpet på NOK 226 millioner som er overført fra A/S Vinmonopolet. Så lenge det ikke foreligger opplysninger om eventuelle bindende restriksjoner på Arcus-selskapenes anvendelse av disse midlene, kan det ikke utelukkes at de kan bli benyttet til å dekke driftsutgifter.

Overvåkningsorganet må derfor, på grunnlag av de opplysninger som foreligger, trekke den slutning at beløpet på NOK 226 millioner stilt til rådighet av A/S Vinmonopolet for å dekke kostnader til omstrukturering, må anses som statsstøtte i henhold til EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1.

Unntak

Med hensyn til anvendelsen av bestemmelsene om enkeltunntak fra det generelle forbudet mot statsstøtte i EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1, viser Overvåkningsorganet til at norske myndigheter ikke har påberopt seg anvendelse av noen av unntaksbestemmelsene i artikkel 61 nr. 2 eller nr. 3.

I henhold til artikkel 61 nr. 2 bokstav a) er støtte av sosial karakter som gis de enkelte forbrukere, forenlig med EØS-avtalens virkemåte, forutsatt at støtten ytes uten forskjellsbehandling på grunnlag av de aktuelle varenes eller tjenestenes opprinnelse. Ettersom Arcus-selskapene ikke har et sosialt formål og eventuell støtte ikke ville være til fordel for enkelte forbrukere men snarere for et bestemt foretak, får denne bestemmelsen ikke anvendelse. Artikkel 61 nr. 2 bokstav b), som omhandler støtte som har til formål å bøte på skader som skyldes naturkatastrofer eller andre eksepsjonelle hendelser, er klart ikke relevant i denne saken, og det samme gjelder for artikkel 61 nr. 2 bokstav c), som omhandler støtte til visse områder i Forbundsrepublikken Tyskland.

Videre kan støtte anses å være forenlig med avtalens virkemåte i henhold til fire klart avgrensede unntaksbestemmelser i artikkel 61 nr. 3 (bokstav a) til d)). Av disse omhandler artikkel 61 nr. 3 bokstav b) "*støtte som har til formål å sikre at et viktig prosjekt av felles europeisk betydning eller å bøte på en alvorlig forstyrrelse av økonomien i en av EFs medlemsstater eller en EFTA-stat*", og artikkel 61 nr. 3 bokstav d) gjelder "*andre former for støtte angitt av EØS-komiteen i samsvar med EØS-avtalens del VI*". Ingen av disse bestemmelsene er relevante i denne saken. Dermed gjenstår artikkel 61 nr. 3 bokstav a) og bokstav c) som de eneste mulige unntaksbestemmelsene.

Av undersøkelsen gjennomført av Overvåkningsorganet i forbindelse med dets vedtak av 16. november 1994⁽¹⁰⁾ om virkeområdet for de distriktpolitiske virkemidlene i Norge, framgår det klart at Oslo, Bergen og Trondheim, der Arcus-selskapene har sin virksomhet, verken er berettiget til regionalstøtte etter artikkel 61 nr. 3 bokstav a) som "*områder der levestandarden er unormalt lav, eller der det er alvorlig underbeskjeftigelse*", eller omfattes av virkeområdet for regionalstøtte etter artikkel 61 nr. 3 bokstav c). Unntaksbestemmelsen i artikkel 61 nr. 3 bokstav c) om støtte "*som har til formål å lette utviklingen... på enkelte økonomiske områder, forutsatt at støtten ikke endrer vilkårene for samhandelen i et omfang som strider mot felles interesser*" kommer dermed ikke til anvendelse.

Arcus-selskapene har ikke finansielle vanskeligheter verken med hensyn til egne midler eller med hensyn til å skaffe kapital. Overvåkningsorganet kan derfor ikke se at unntaksbestemmelsen i artikkel 61 nr. 3 bokstav c) om "*støtte som har til formål å lette utviklingen av enkelte næringsgrener... forutsatt at støtten ikke endrer vilkårene for samhandelen i et omfang som strider mot felles interesser*", under henvisning til reglene om krisestøtte og støtte til omstrukturering av foretak i vanskeligheter i kapittel 16 i retningslinjene for statsstøtte, får anvendelse på Arcus-selskapene som selskaper. Det kan imidlertid ikke utelukkes at

⁽¹⁰⁾ EFT nr. C 14 av 19.1.1995, s. 4, og EØS-tillegget til EF-tidende nr. 1 av 19.1.1995.

en viss del av midlene som er overført for å dekke kostnader til omstilling, på grunnlag av nærmere opplysninger vil kunne betraktes som støtte til å dekke de sosiale kostnadene ved omstrukturering i samsvar med avsnitt 16.3.2.5. i retningslinjene for statsstøtte.

Reglene om støtte til sysselsetting i kapittel 18 i retningslinjene for statsstøtte synes ikke å komme til anvendelse, idet Overvåkningsorganet ikke har mottatt noen opplysninger om eventuelle planer om netto opprettelse av arbeidsplasser til fordel for visse grupper som har særlige vanskeligheter på arbeidsmarkedet eller tilsvarende målsettinger.

Antall ansatte i Arcus-selskapene og konsernets finansielle indikatorer viser at det ikke dreier seg om en liten eller mellomstor bedrift etter definisjonen av små og mellomstore bedrifter (SMB) i avsnitt 10.2 i retningslinjene for statsstøtte. Reglene for støtte til SMB i kapittel 10 i retningslinjene for statsstøtte får derfor ikke anvendelse.

I den utstrekning transaksjonene som er til vurdering, omfatter støtte, synes denne støtten derfor i hovedsak å bidra til å bedre Arcus-selskapenes finansielle stilling og/eller til å sikre selskapene en større markedsandel enn det som ellers ville ha vært mulig. Ettersom den mulige støtten ikke er knyttet til nyinvesteringer, opprettelse av arbeidsplasser eller andre tidsbegrensede prosjekter, vil den eventuelt utgjøre driftsstøtte.

Meldingen

Norske myndigheter bestrider at overføringen av eiendeler til Arcus-selskapene omfatter støtte, og har på denne bakgrunn erklært at de ikke anser seg pliktige til å melde de aktuelle finansielle transaksjonene til Overvåkningsorganet. Transaksjonene er derfor utført uten forhåndsgodkjenning fra Overvåkningsorganet.

Enhver støtte som eventuelt inngår i transaksjonene omhandlet i dette vedtak, vil derfor måtte anses som støtte som ikke er meldt, dvs. støtte som er ulovlig av saksbehandlingsgrunner. Når Overvåkningsorganet gjør negativt vedtak i saker som gjelder ulovlig støtte, vil det som hovedregel pålegge EFTA-staten å kreve støtten tilbakebetalt fra mottakeren.

Konklusjoner

Ut fra de opplysninger som foreligger i saken, er Overvåkningsorganet så langt ikke overbevist om at overslagene framlagt av den norske regjering representerer den reelle verdi av eiendelene overført til Arcus-selskapene. Det må derfor foretas en nærmere undersøkelse. Videre må beløpet på NOK 226 millioner som A/S Vinmonopolet har stilt til rådighet for å dekke omstillingskostnader, på dette stadium i saken anses som statsstøtte i henhold til EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1.

Overvåkningsorganet må derfor trekke den slutning at det bør innledes undersøkelse i samsvar med overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 artikkel 1 nr. 2.

Beslutningen om å innlede undersøkelse berører ikke det endelige vedtak i saken, idet det fortsatt kan fastslås at det ikke foreligger støtte, eller at mulige støtteelementer kan være forenlige med EØS-avtalens virkemåte. Formålet med undersøkelsen etter protokoll 3 artikkel 1 nr. 2 i overvåknings- og domstolsavtalen er å sikre en omfattende undersøkelse av saken der alle berørte parter gis rett til å bli hørt.”

EFTAs overvåkningsorgan underretter med dette de øvrige EFTA-stater, EUs medlemsstater og interesserte parter, slik at de kan sende sine merknader til de aktuelle tiltakene, innen en måned etter at denne kunngjøring er offentliggjort, til:

EFTA Surveillance Authority
74, rue de Trèves
B - 1040 Brussel

Merknadene vil bli oversendt til den norske regjering.

EFTA-DOMSTOLEN

Søksmål anlagt 5. desember 1996 av Paul Inge Hansen mot EFTAs overvåkningsorgan

97/EØS/7/03

(Sak E-7/96)

Et søksmål mot EFTAs overvåkningsorgan ble innbrakt for EFTA-domstolen 5. desember 1996 av Paul Inge Hansen, representert av advokat Jan E. Strand, Olav Trygvasonsgt. 40, N-7011 Trondheim, Norge.

Saksøkeren nedlegger følgende påstand:

“1. EFTAs overvåkningsorgan tilpliktet å treffe følgende beslutning:

I.

- a. Arbeidsformidlingen i Norge slik den fungerer i dag, er i strid med EØS-avtalen.
- b. Den norske regjering tilpliktet å legge forholdene til rette slik at funksjonshemmede og yrkesvalghemmede, dersom de ønsker det, kan tiltre arbeidsmarkedet som reelle arbeidssøkende på like linje med funksjonsfriske arbeidsledige.
- c. Den norske regjering pålegges å foreta en oppmykning av arbeidsformidlingsmonopolet.
- d. Den norske regjering pålegges å legge forholdene til rette slik at Stiftelsen Rebecca kan delta i EUs programmer for funksjonshemmede og yrkesvalghemmede.
- e. Den norske regjering tilpliktet å gi Stiftelsen Rebecca nødvendig godkjenning til
 - x. å drive næringsrettet virksomhet
 - y. å drive privat rekruttering av personell

for personer i Norge som faller inn under eller kan falle inn under følgende kapitler i folketrygdloven:

- i. 3 - sykdom
- ii. 5 - attføring
- iii. 8 - uførhet
- iv. 11 - yrkesskade

eller som inngår i gruppen funksjonshemmede eller yrkesvalghemmede.

- f. Den norske regjering tilpliktet å påse at Stiftelsen Rebecca kan etableres og drive sin virksomhet på samme rammebetingelser og med de samme virkemidler som den norske regjering.
- g. Den norske regjering tilpliktet å påse at de nødvendige lovendringer blir foretatt, slik at norsk lov bringes i samsvar med EØS-avtalens bestemmelser.

II

For å sikre gjennomføringen av punkt I, pålegges den norske regjering å legge forholdene til rette slik at

- a. arbeidsformidlingsmonopolet i Norge åpnes for Stiftelsen Rebeccas medlemmer, med
 - x. minst 13 % av de anslagsvis 100 000 formidlingsdyktige funksjonshemmede i Norge, dvs. 13 000 personer,
 - y. minst 12 % av de anslagsvis 100 000 formidlingsdyktige yrkeshemmede og uføretrygdede i Norge, dvs. 12 000 personer.
 - b. Den norske regjering pålegges å tilføre Stiftelsen Rebecca tilstrekkelige midler, begrenset oppover til NOK 25 millioner, til oppbygging og drift av virksomheten.
 - c. Den norske regjering pålegges å betale en erstatning til Stiftelsen Rebecca og/eller Paul Inge Hansen, begrenset oppover til NOK 4 millioner, til dekning av tap påført fram til dommens avsigelse.
 - d. Den norske regjering pålegges å dekke saksøkers omkostninger i forbindelse med klagebehandling for EFTAs overvåkningsorgan, begrenset oppover til NOK 250 000.
2. EFTAs overvåkningsorgan betaler inntil NOK 300 000 i erstatning til Stiftelsen Rebecca og/eller Paul Inge Hansen.
 3. EFTAs overvåkningsorgan dekker saksøkers omkostninger for denne rett.”

Subsidiært nedlegger saksøkeren følgende påstand:

- “1. EFTAs overvåkningsorgans tilpliktes å treffe følgende beslutning:
 - a. Som under prinsipal påstand.
 - b. Som under prinsipal påstand.
 - c. Den norske regjering pålegges å avvikle arbeidsformidlingsmonopolet i Norge.
 - d. Som under prinsipal påstand.
 - e. Den norske regjering pålegges å betale en erstatning til Stiftelsen Rebecca og/eller Paul Inge Hansen på i alt NOK 29 250 000.
 - f. Som under punkt I g i den prinsipale påstand.
2. EFTAs overvåkningsorgan betaler NOK 300 000 i erstatning til Stiftelsen Rebecca og/eller Paul Inge Hansen.
3. EFTAs overvåkningsorgan dekker saksøkers omkostninger for denne rett.”

Også subsidiært:

- “1. Den norske regjering dømmes i samsvar med punkt I og II i den prinsipale påstand.
2. EFTAs overvåkningsorgan betaler NOK 300 000 i erstatning til Stiftelsen Rebecca og/eller Paul Inge Hansen.

3. Den norske regjering og EFTAs overvåkningsorgan dekker solidarisk omkostningene for denne rett.”

Søksmålsgrunner og hovedargumenter til støtte for søksmålet:

- Paul Inge Hansen, saksøker, stifteren av Stiftelsen Rebecca, en norsk stiftelse som har til formål å støtte funksjonshemmede, særlig med hensyn til sysselsettingsmuligheter, innga 1. januar 1996 en klage til EFTAs overvåkningsorgan med påstand om at norske myndigheter hadde overtrådt EØS-avtalens artikkel 53 og 54, jf. artikkel 58 og 59, ved ulovlig forretningsnektelse gjennom statlig monopolvirksomhet. Saksøkeren gjør gjeldende at EFTAs overvåkningsorgan har unnlatt å behandle klagen.
- Saksøkeren viser til artikkel 37 tredje ledd i avtalen mellom EFTA-statene om opprettelse av et overvåkningsorgan og en domstol, undertegnet 2. mai 1992. Saksøkeren gjør gjeldende at EFTAs overvåkningsorgan har unnlatt å bringe den påståtte forretningsnektelsen til opphør.
- Saksøkeren rettet 8. august 1996 en henstilling til EFTAs overvåkningsorgan om å treffe beslutning, under henvisning til artikkel 37 annet ledd i avtalen mellom EFTA-statene om opprettelse av et overvåkningsorgan og en domstol.

EF-ORGANER

KOMMISJONEN

Melding om et fellesforetak (Sak nr. IV/36.365: NEC + Packard Bell + Bull)

97/EØS/7/04

1. Kommisjonen mottok 21. januar 1997 melding i henhold til artikkel 4 i rådsforordning nr. 17/62⁽¹⁾ om et fellesforetak opprettet av NEC Corporation (NEC), Japan, Compagnie des Machines Bull S.A. (CMB), Frankrike, Packard Bell Electronics Inc. (nå Packard Bell NEC Inc) (PB), USA, samt enkelte aksjeeiere i PB.

Ifølge avtalene det er gitt melding om, har Bull og NEC overtatt en minoritetsandel hver i PB, som for NEC utgjør rundt 44 % av den samlede aksjekapital i PB og for Bull mellom 16 % og 26 %. Hver av eierandelene representerer rundt 19 % av den stemmeberettigede kapital i PB. Videre har CMB solgt hele den tegnede aksjekapital knyttet til sin virksomhet innen personlige datamaskiner til PB, og NEC har overført til PB visse aktiva knyttet til sin verdensomspennende virksomhet innen personlige datamaskiner, unntatt sin virksomhet i Japan, Folkerepublikken Kina og de asiatiske stillehavslandene. NEC har dermed trukket seg ut av det europeiske markedet for personlige datamaskiner, unntatt når det gjelder eierandelene i PB, mens CMB bare vil være til stede på dette markedet som distributør, særlig for produkter knyttet til fellesforetaket NEC/PB/Bull. PB har også et distribusjonsnett innenfor EU.

Videre har NEC og PB blitt enige om å slå sammen sin virksomhet innen servere for personlige datamaskiner i USA og Europa. Partene har imidlertid oppgitt at ingen av dem var aktive på dette markedet i Europa på det tidspunkt avtalene ble inngått.

2. Etter en foreløpig undersøkelse finner Kommisjonen at det meldte fellesforetaket kan komme inn under virkeområdet for forordning nr. 17/62.
3. Kommisjonen innbyr interesserte parter til å framlegge eventuelle merknader til den planlagte transaksjonen for Kommisjonen.

Merknadene må være Kommisjonen i hende senest ti dager etter at dette ble offentliggjort i EFT nr. C 44 av 12.2.1997. De kan sendes til Kommisjonen per faks (faksnr.: +32 2 296 98 09) eller med post, med referanse IV/36.365, til følgende adresse:

Commission of the European Communities
Directorate-General for Competition (DG IV)
Directorate C
Office 3/103
150, avenue de Cortenberg
B-1049 Brussel

⁽¹⁾ EFT nr. 13 av 21.2.1962, s. 204.

**Vedtak om ikke å gjøre innsigelse mot en meldt
foretakssammenslutning
(Sak nr. IV/M.802 - Telecom Eireann)**

97/EØS/7/05

Kommisjonen vedtok 18.12.1996 ikke å gjøre innsigelse mot ovennevnte meldte foretakssammenslutning og å erklære den forenlig med det felles marked. Vedtaket er gjort på grunnlag av artikkel 6 nr. 1 bokstav b) i rådsforordning (EØF) nr. 4064/89⁽¹⁾. Vedtaket foreligger i uavkortet tekst bare på engelsk, og vil bli offentliggjort etter at eventuelle forretningshemmeligheter er fjernet. Vedtaket kan fås:

- som papirversjon ved salgskontorene for De europeiske fellesskaps offisielle publikasjoner,
- i elektronisk form i "CEN"-versjonen av databasen CELEX, under dokumentnummer 396M0802. CELEX er et edb-basert dokumentasjonssystem for Det europeiske fellesskaps regelverk. Dersom De ønsker nærmere opplysninger om abonnering, bes De henvende Dem til:

EUR-OP,
Information, Marketing and Public Relations (OP/4B)
2, rue Mercier
L-2925 Luxembourg
tel: +352 2929 42455, faks: +352 2929 42763

**Vedtak om ikke å gjøre innsigelse mot en meldt
foretakssammenslutning
(Sak nr. IV/M.862 - AXA/UAP)**

97/EØS/7/06

Kommisjonen vedtok 20.12.1996 ikke å gjøre innsigelse mot ovennevnte meldte foretakssammenslutning og å erklære den forenlig med det felles marked. Vedtaket er gjort på grunnlag av artikkel 6 nr. 1 bokstav b) i rådsforordning (EØF) nr. 4064/89⁽¹⁾. Vedtaket foreligger i uavkortet tekst bare på fransk, og vil bli offentliggjort etter at eventuelle forretningshemmeligheter er fjernet. Vedtaket kan fås:

- som papirversjon ved salgskontorene for De europeiske fellesskaps offisielle publikasjoner,
- i elektronisk form i "CLX"-versjonen av databasen CELEX, under dokumentnummer 396M0862. CELEX er et edb-basert dokumentasjonssystem for Det europeiske fellesskaps regelverk. Dersom De ønsker nærmere opplysninger om abonnering, bes De henvende Dem til:

EUR-OP,
Information, Marketing and Public Relations (OP/4B)
2, rue Mercier
L-2925 Luxembourg
tel: +352 2929 42455, faks: +352 2929 42763

⁽¹⁾ EFT nr. L 395 av 30.12.1989. Rettelse i EFT nr. L 257 av 21.9.1990, s. 13.

Statsstøtte
Sak nr. C 37/96
Tyskland

97/EØS/7/07

Kommisjonen har innledet saksbehandling etter EF-traktatens artikkel 93 nr. 2 med hensyn til planlagt tysk støtte til immaterielle investeringer i forbindelse med den 25. rammeplan for forbundsregjeringens og delstatenes felles ordning for å bedre regionale næringsstrukturer (se EFT nr. C 35 av 4.2.1997 for nærmere opplysninger).

Kommisjonen underretter med dette de øvrige EØS-stater og interesserte parter, slik at de kan sende sine merknader til de aktuelle tiltakene, innen en måned etter at dette ble offentliggjort i EF-tidende, til:

Commission of the European Communities
200, rue de la Loi
B-1049 Brussel

Merknadene vil bli oversendt til Tyskland.

Statsstøtte
Sak nr. C 53/96
Tyskland

97/EØS/7/08

Kommisjonen har innledet saksbehandling etter EF-traktatens artikkel 93 nr. 2 med hensyn til et spesialprogram for garantier som gis av delstaten Sachsen-Anhalt til foretak i vanskeligheter (se EFT nr. C 35 av 4.2.1997 for nærmere opplysninger).

Kommisjonen underretter med dette de øvrige EØS-stater og interesserte parter, slik at de kan sende sine merknader til de aktuelle tiltakene, innen en måned etter at dette ble offentliggjort i EF-tidende, til:

European Commission
200, rue de la Loi
B-1049 Brussel

Merknadene vil bli oversendt til Tyskland.

Statsstøtte
Sak nr. C 17/91
Italia

97/EØS/7/09

Kommisjonen har avsluttet saksbehandlingen etter EF-traktatens artikkel 93 nr. 2, innledet 19. april 1991, vedrørende italiensk støtte til omlegging av veitransportnæringen (se EFT nr. C 38 av 7.2.1997 for nærmere opplysninger).

**Godkjenning av statsstøtte i henhold til EF-traktatens
artikkel 92 og 93
Saker der Kommisjonen ikke gjør innsigelse**

97/EØS/7/10

Kommisjonen har godkjent en tysk støtteordning som omfatter krisestøtte og støtte til omstrukturering av små og mellomstore bedrifter i vanskeligheter i Freie Hansestadt Bremen, når disse er av stor betydning for arbeidsmarkedet og strukturpolitikken, statsstøttenr. N 219/96 (se EFT nr. C 25 av 25.1.1997 for nærmere opplysninger).

Kommisjonen har godkjent en tysk støtteordning til fremme av forskning og utvikling blant små og mellomstore bedrifter i delstaten Sachsen-Anhalt, statsstøttenr. N 265/96 (se EFT nr. C 25 av 25.1.1997 for nærmere opplysninger).

Kommisjonen har godkjent en tysk støtteordning som har til formål å fremme forsknings- og utviklingsvirksomhet i Mecklenburg-Vorpommern, statsstøttenr. N 863/95 (se EFT nr. C 25 av 25.1.1997 for nærmere opplysninger).

Kommisjonen har godkjent fire spanske støtteordninger til fremme av sysselsettingen i Castilla y León, statsstøttenr. N 456/96, 457/96, 458/96 og 459/96 (se EFT nr. C 25 av 25.1.1997 for nærmere opplysninger).

Kommisjonen har godkjent en finsk investeringsstøtteordning som har til formål å fremme sysselsettingen, statsstøttenr. N 600/96 (se EFT nr. C 25 av 25.1.1997 for nærmere opplysninger).

Kommisjonen har godkjent en belgisk støtteordning for foretak i Meuse/Vesdre-området, statsstøttenr. N 631/96 (se EFT nr. C 25 av 25.1.1997 for nærmere opplysninger).

Kommisjonen har godkjent en tysk støtteordning for nyetablering av sunn og innovativ virksomhet og administrasjonsstøtte, statsstøttenr. N 618/96 (se EFT nr. C 25 av 25.1.1997 for nærmere opplysninger).

Kommisjonen har godkjent en tysk støtteordning for regionalutvikling i de nye delstatene, statsstøttenr. N 619/B/96 (se EFT nr. C 25 av 25.1.1997 for nærmere opplysninger).

Kommisjonen har godkjent en britisk støtteordning for SMB som er leverandører av bildeler innenfor målsetningsområde 2 i West Midlands, statsstøttenr. 42/96 (se EFT nr. C 25 av 25.1.1997 for nærmere opplysninger).

Kommisjonen har godkjent en tysk støtteordning for regionalutvikling i de nye delstatene, statsstøttenr. N 689/96 (se EFT nr. C 25 av 25.1.1997 for nærmere opplysninger).

Kommisjonen har godkjent en fransk støtteordning for omstilling til ny næringsvirksomhet i kullgruveområder, statsstøttenr. N 713/96 (se EFT nr. C 25 av 25.1.1997 for nærmere opplysninger).

Kommisjonen har godkjent en fransk støtteordning som tar sikte på å redusere risikoene som følge av industriell virksomhet i byområder og å begrense risikoene knyttet til lagring av ammoniakk, statsstøttenr. N 684/96 (se EFT nr. C 25 av 25.1.1997 for nærmere opplysninger).

Kommisjonen har godkjent en fransk støtteordning som skal gjøre det mulig for foretak i regionen Pyrenées-Alpes-Côte d'Azur å gjennomføre utviklingsprogrammer og få tilgang til lån som er mer tilpasset deres behov med hensyn til løpetid, rentesatser og garantier, statsstøttenr. NN 147/95 (se EFT nr. C 25 av 25.1.1997 for nærmere opplysninger).

Kommisjonen har godkjent en tysk støtteordning for utvikling av nye økologiske metoder og prosesser med sikte på å redusere miljøskadene og bidra til en gradvis høyere miljøkvalitet i delstaten Sachsen-Anhalt, statsstøttenr. N 198/96 (se EFT nr. C 25 av 25.1.1997 for nærmere opplysninger).

Kommisjonen har godkjent en tysk støtteordning for små og mellomstore bedrifter innen industri og handel til utvikling av ny teknologi og nye produkter og produksjonsprosesser, statsstøttenr. N 236/96 (se EFT nr. C 25 av 25.1.1997 for nærmere opplysninger).

Kommisjonen har godkjent en portugisisk støtteordning som tar sikte på finansiell sanering av foretak: APER II, statsstøttenr. N 428/96 (se EFT nr. C 25 av 25.1.1997 for nærmere opplysninger).

97/EØS/7/11

**Kommisjonskunngjøring om endring av kunngjøring av
3. september 1986 om avtaler av mindre betydning som ikke kommer inn
under bestemmelsene i EF-traktatens artikkel 85 nr. 1**

Kommisjonen har i EFT nr. C 29 av 30.1.1997 offentliggjort en kunngjøring om endring av kunngjøring av 3. september 1986 om avtaler av mindre betydning som ikke kommer inn under bestemmelsene i EF-traktatens artikkel 85 nr. 1.

I en forklarende merknad gjør Kommisjonen rede for de foreslåtte endringene i kunngjøringen om avtaler av mindre betydning som ikke kommer inn under bestemmelsene i EF-traktatens artikkel 85 nr. 1. Formålet med endringene er:

- å gjøre teksten klarere fra et juridisk synspunkt, for å gjøre det lettere å anvende den og bedre rettssikkerheten for foretak,
- å tilpasse teksten til utviklingen innen fellesskapsretten når det gjelder konkurransebegrensninger, samt å gjøre den mer realistisk fra et økonomisk synspunkt,
- å unngå å påføre foretak og Kommisjonens kontorer unødvendige administrative byrder som følge av anmodninger og meldinger om avtaler som klart ikke vil få noen merkbar innvirkning på samhandelen innenfor Fællesskapet eller på konkurransen (se ovennevnte EF-tidende for nærmere opplysninger).

Informasjonsrutine - tekniske forskrifter**97/EØS/7/12**

- Direktiv 83/189/EØF av 28. mars 1983 om en informasjonsrutine for standarder og tekniske forskrifter (EFT nr. L 109 av 26.4.1983, s. 8).
- Direktiv 88/182/EØF av 22. mars 1988 om endring av direktiv 83/189/EØF (EFT nr. L 81 av 26.3.1988, s. 75).
- Europaparlaments- og rådsdirektiv 94/10/EF av 23. mars 1994 om annen materielle endring av direktiv 83/189/EØF (EFT nr. L 100 av 19.4.1994, s. 30).

Meldinger om utkast til tekniske forskrifter mottatt av Kommisjonen

Referanse ⁽¹⁾	Tittel	Stillstandsperioden på tre måneder utløper ⁽²⁾
96-0464-D	Tekniske forskrifter til lov om trykkbeholdere - rørledninger - byggespesifikasjoner for rørledninger av termoplast - TRR 120	26.2.1997
96-0465-D	Tekniske forskrifter til lov om trykkbeholdere - rørledninger - byggespesifikasjoner for rørledninger av glassfiberforsterket herdeplast (GFK) med eller uten foring - TRR 110	26.2.1997
96-0466-D	Tekniske forskrifter til lov om trykkbeholdere - trykkbeholdere - anlegg til lagring av flytende gass, vedlegg til TRB 801 nr. 25	26.2.1997
96-0467-UK	Endring nr. 3 til den britiske farmakopé (veterinær) 1993	28.2.1997
96-0468-D	Forskrift om krematorier	24.2.1997
96-0469-FIN	Forslag til beslutning i handels- og industriministeriet	24.2.1997
96-0470-A	Utkast til forbundslov om endring av handelsloven av 1994, arbeidstilsynsloven av 1993 og lov om avfallshåndtering (revidert handelslov 1997)	26.2.1997
96-0471-UK	Utkast til forskrifter for kommersielle fiskefartøyer med en lengde på under 12 meter	28.2.1997
96-0472-D	Utkast til forskrift om vurdering av vannbestandigheten til byggevarer som brukes til vannbygging, på grunnlag av dokumentasjon i henhold til byggeforskriftene (WasBauFVO)	28.2.1997
96-0473-I	Utkast til forskrift om ajourføring av listen over organiske jordforbedringsmidler i vedlegg 1C til lov nr. 748 av 19. oktober 1984 om fastsettelse av nye standarder for gjødsel	13.3.1997
96-0474-DK	Teknisk forskrift om beskyttelsesanordninger med hensyn til istransportører i fiskebåter	28.2.1997
96-0475-F	Forskrift om endring av forskrift av 20. januar 1995 om obligatorisk gjennomføring av standarder (jf. melding 94/299/F)	28.2.1997
⁽³⁾ ⁽⁴⁾ ⁽⁵⁾		

⁽¹⁾ År - registreringsnummer - opprinnelsesmedlemsstat.⁽²⁾ Frist for merknader fra Kommisjonen og medlemsstatene.⁽³⁾ Den vanlige informasjonsrutinen gjelder ikke for "farmakopeer".⁽⁴⁾ Ingen stillstandsperiode når Kommisjonen har godkjent at det er grunn til å treffe hastevedtak.⁽⁵⁾ Ingen stillstandsperiode for skatte- og finanstiltak; jf. artikkel 1(9)(3) i direktiv 94/10/EF.

Kommisjonen gjør oppmerksom på at den i samsvar med vilkårene i sin melding av 1. oktober 1986 (EFT nr. C 245 av 1.10.1986, s. 4), er av den mening at dersom en medlemsstat vedtar en teknisk forskrift som kommer inn under bestemmelsene i direktiv 83/189/EØF, uten å sende utkastet til Kommisjonen eller å overholde stillstandsplikten, kan denne forskriften ikke håndheves overfor tredjemann etter vilkårene i den aktuelle medlemsstatens rettsorden. Kommisjonen mener derfor at partene i en tvist har rett til å forvente at nasjonale domstoler avslår å gjennomføre nasjonale tekniske forskrifter det ikke er gitt melding om som fastsatt i fellesskapsretten.

Opplysninger om disse meldingene kan fås fra de nasjonale myndigheter oppført på en liste offentliggjort i De Europeiske Fællesskaps Tidende nr. C 67 av 17. mars 1989 og i EØS-tillegget til De Europeiske Fællesskaps Tidende nr. 6 av 4. mai 1994.